



Варшава, 17.10.2014

Чеська влада відмовила Україні та Росії у видачі Тетяни Параскевич. Інтерпол наразі не видалив її зі списку осіб, що знаходяться у розшуку.

Тетяна Параскевич, колишня колега казахстанського опозиційного політика Мухтара Аблязова та один з найважливіших свідків у його справі, має міжнародний захист в Чехії і не буде видана ані Україні, ані Росії. Оприлюднені у ЗМІ документи підтвердили, що справа Параскевич, як і справа Аблязова, є політичним замовленням казахстанського режиму. Проте наслідки сфабрикованих звинувачень на адресу Параскевич досі суттєво впливають на свободу пересування та права Тетяни: Інтерпол вже понад півроку розглядає запит про видалення Параскевич з міжнародного списку осіб, що знаходяться у розшуку.

Російська та українська прокуратури за ідентичною схемою відкрили сумнівні кримінальні справи проти Параскевич, звинувативши її в участі у «злочинній групі» Мухтара Аблязова. Російська громадянка Тетяна Параскевич не працювала на території України. За її словами, не працювала вона й у БТА Банку, який є постраждалою стороною у кримінальних справах проти Параскевич, Аблязова та інших його колег.

18.02.2014 Тетяна Параскевич отримала міжнародний захист в Чехії. Згідно з чеським законодавством, формами міжнародного захисту є «притулок» та «додатковий захист»¹. МВС Чехії не знайшло підстав для надання Параскевич притулку, проте надало їй додатковий захист терміном на 1 рік. Чеське МВС видало постанову про те, що в Росії Параскевич загрожує нелюдське ставлення та тортури у зв'язку з поганими умовами утримання в місцях позбавлення волі².

11.04.2014 Генеральна прокуратура Чехії оскаржила рішення МВС про надання міжнародного захисту Параскевич. Прокуратура вважає, що МВС недостатньо обґрунтувало це рішення. За станом на 14.10.2014 суд не розглянув скаргу прокуратури. За наявною інформацією, вперше у своїй практиці чеська Генеральна прокуратура оскаржила рішення про надання притулку. Крім того, раніше прокурор Крайової прокуратури міста Пльзень Вера Чехова упродовж 1,5 року зволікала зі звільненням Параскевич з-під варти шляхом подання систематичних апеляцій, які іноді не мали логічного сенсу³.

У березні 2014 року Тетяна Параскевич була звільнена з-під варти. Чеська влада відмовила Україні та Росії у її видачі.

- **18.03.2014** Міністерство юстиції Чехії прийняло рішення про неприпустимість видачі Параскевич в Україну. **20.03.2014** Параскевич була звільнена з-під варти.
- **28.03.2014** Крайовий суд м. Пльзен, враховуючи перебування Параскевич під міжнародним захистом, прийняв рішення про неприпустимість її видачі Росії. **27.05.2014** чеське Міністерство юстиції повідомило про це російську сторону.

¹ <http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/36481/30830>

² Додатковий захист надається у тому випадку, якщо особі загрожує небезпека в країні, громадянином якої вона є (у разі Тетяни Параскевич це Російська Федерація).

³ <http://ru.odfoundation.eu/a/3140.tatyana-paraskevich-poluchila-mezhdunarodnuyu-zashchitu-odnako-poka-nahoditsya-pod-strazhey-iz-za-podozritelnoy-nastoychivosti-prokurora>

21.07.2014 МВС Чехії відхилило клопотання про видачу Параскевич закордонного паспорта. Як з'ясувалося пізніше, причиною такого рішення стало те, що 03.05.2012 Федеративна Республіка Німеччина внесла Параскевич до Шенгенської інформаційної системи як «небажаного іноземця»⁴. Цей запис існуватиме до 25.04.2015 і може створити перешкоди для продовження міжнародного захисту для Параскевич. Тетяна звернулася до офісу з охорони особистих даних у місті Бонн, щоб з'ясувати причини її внесення до Шенгенської інформаційної системи та **просити видалити її ім'я з цієї системи, оскільки вона разом з міжнародним захистом отримала право на проживання у Чехії**.

СПРАВА ПАРАСКЕВИЧ – ПОЛІТИЧНЕ ЗАМОВЛЕННЯ КАЗАХСТАНСЬКОГО РЕЖИМУ

Справа Тетяни Параскевич є частиною загальної кампанії з переслідування опозиційного політика Мухтара Аблязова і способом отримання «потрібних» свідчень проти нього. Аблязов отримав політичний притулок у Великобританії, а багато його колег отримали цей статус в інших європейських країнах⁵. Значне зацікавлення з боку органів правосуддя викликали документи, які підтверджують, що у **співпраці з українськими та російськими слідчими органами Казахстан намагається добитися екстрадиції Мухтара Аблязова та його колег**.

Через українську юридичну фірму «Ілляшев та Партнери» казахстанська сторона готувала українському слідчому Мельнику запити на екстрадицію та постанови про звинувачення Тетяни Параскевич, питання для її допиту і клопотання про внесення її до списку розшуку Інтерполу. При цьому слідчий отримував вказівки від казахстанської сторони, що допит фігурантів справи **«має показати»**, що Параскевич була однією з «людей Аблязова», які нібито **«керували офшорами»**⁶. Як наслідок, українська влада усунула слідчого Мельника від справи і 30.07.2014 була відкрита кримінальна справа за фактом перевищення ним службових повноважень.

У Росії справу проти Параскевич веде слідчий Микола Будило, який входить до «списку Магнітського». **19.11.2012 у м. Пльзен Будило допитував Параскевич і при цьому відкрито погрожував її адвокатів Марині Махітковій**. Також Будило погрожував синові Параскевич, що битиме його доти, поки мати не підпише необхідні документи. Російські поліцейські залякували дочку Параскевич, переконуючи, що вона може бути виключена з університету, викрадена або проти неї відкриють кримінальне провадження⁷.

Під незаконний вплив казахстанської сторони потрапили не лише українські та російські слідчі органи, але й слідчі органи Чехії. Не будучи стороною справи, казахстанський БТА Банк домагався екстрадиції Параскевич та надавав слідчим і судовим органам Чехії сфабриковані українською стороною матеріали⁸. Адвокат Войтех Трапл, що представляє інтереси БТА Банку, пропонував адвокатів Махітковій **«співпрацю зі слідством»**, а саме – щоб Параскевич склала **«правдиві свідчення»** проти Аблязова. За це БТА Банк обіцяв просити Україну закрити кримінальну справу⁹.

⁴ Шенгенська інформаційна система (Schengen Information System (SIS II)) - європейська база даних, створена для підтримки громадської безпеки, до якої країни-члени Шенгенської угоди заносять інформацію про людей, що цікавлять їх, - http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system/index_en.htm

⁵ Жаксилік Жарімбетов та Роман Солодченко отримали статус біженця у Великобританії, Муратбек Кетебаєв – в Польщі, Алма Шалабаєва та 6-річна Алуа Аблязова – в Італії - <http://ru.odfoundation.eu/a/5078,dokazatelstva-fabrikacii-zaprosa-na-ekstradiciju-oppozicionnogo-politika>

⁶ <http://ru.odfoundation.eu/a/3108,kazahstanskoe-lobbi-sfabrikovalo-delo-bta-banka-v-ukraine-dlya-presledovaniya-oppozicii>

⁷ <http://ru.odfoundation.eu/a/1271,otchet-zloupotrebleniya-sistemoy-interpola>

⁸ Представник казахстанського БТА Банку в Чехії Ян Ванічек 07.10.2013 р. вніс пакет документів в МВС Чехії з метою домогтися відмови у наданні Параскевич міжнародного захисту.

⁹ <http://ru.odfoundation.eu/a/1292,kazahstan-nameren-zastavit-t-paraskevich-dat-pokazaniya-protiv-m-ablyazova>

Проти екстрадиції Тетяни Параскевич до Росії або України виступили Amnesty International, Чеський Гельсінкський комітет, Spolek Salamoun¹⁰. На захист Параскевич виступили депутати Європарламенту Пьотр Борис, Ніколь Кііль-Нільсен, Марек Мігальські та Грехем Уотсон. Листи на підтримку Параскевич також підписали близько 20 польських та італійських парламентарів¹¹.

БІЛЬШЕ 6 МІСЯЦІВ ІНТЕРПОЛ РОЗГЛЯДАЄ ЗАПИТ ПРО ВИДАЛЕННЯ ПАРАСКЕВИЧ ЗІ СПИСКУ ОСІБ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ В РОЗШУКУ

Справа Параскевич є черговим підтвердженням відсутності в Інтерполі ефективних механізмів для запобігання зловживань з боку окремих держав-членів. Параскевич отримала міжнародний захист і не може бути видана ані Україні, ані Росії. Таким чином, **міжнародний ордер на арешт з боку України та Росії втратив свою актуальність (relevance)**. Незважаючи на це, Параскевич все ще залишається у списку осіб, що знаходяться в розшуку Інтерполу, що обмежує її право на пересування. «Червоне повідомлення» дозволяє заарештувати її відразу ж після того, як вона покине територію Чехії.

Це один з багатьох прикладів, які роблять ще більш актуальною проблему реформування системи надання притулку у Європі, що склалася після Другої світової війни. **У багатьох випадках статус біженця вже не захищає від політичних переслідувань**. Недемократичні держави використовують «хитріші» методи переслідування, не визнаючи статус біженця і оголошуючи особу в міжнародний розшук під приводом кримінальних звинувачень. У свою чергу, інертність та непублічність діяльності Інтерполу дозволяє автократії переслідувати своїх політичних опонентів в обхід європейської юстиції.

31.03.2014 адвокат Марина Махіткова подала запит до Генерального секретаріату Інтерполу щодо видалення імені Тетяни Параскевич з міжнародного списку осіб, що знаходяться в розшуку. **14.04.2014** Комісія з контролю файлів Інтерполу пообіцяла розглянути звернення. **Проте через півроку жодної відповіді від Інтерполу так і не надійшло**. Даний випадок підтверджує позицію депутатів ПА ПАРЄ, які заявили: «Оскарження рішення Інтерполу про внесення особи до списку осіб, що знаходяться в міжнародному розшуку, є дорогою процедурою, часто тривалою та безрезультатною»¹².

Розглядаючи запити на оголошення в розшук, **Інтерпол переважно звертає увагу на формальні гарантії з боку держав і не досліджує належним чином суть справи**. Тому «червоне повідомлення» видається практично автоматично, внаслідок чого Тетяна Параскевич майже два роки перебувала під арештом, поки суди приймали рішення про можливість або неприпустимість її екстрадиції. За словами Параскевич, тривале перебування під вартою серйозно відобразилося на її здоров'ї. У неї посилювалися проблеми з серцем, зором, шлунком, нирками, розвинулася гіпертонія. Слід також врахувати, що європейські суди, які розглядають запити на екстрадицію, у більшості випадків не можуть оцінювати, чи відповідає кримінальне провадження належним стандартам та чи має воно політичне підґрунтя¹³.

Навіть після отримання статусу біженця Тетяна Параскевич продовжує знаходитися в «пастці» авторитарних режимів Казахстану та Росії, оскільки Інтерпол досі не видалив її зі списку осіб, що

¹⁰ <http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/uaa29513.pdf>; Spolek Salamoun - недержавне об'єднання на підтримку незалежної судової системи (юстиції) у Чеській Республіці.

¹¹ італійські парламентарі Алессандро Гозі, Ліа Квартапелле, Мануела Серра, Джованні Клаудіо Фава; чеський парламентар Яромир Штетина; польські парламентарі Роберт Бедронь, Мачей Виджиньські, Малгожата Госевська, Артур Гурчиньські, Артур Дембські, Лігія Краєвська, Лукаш Крупа, Томаш Маковські, Мацей Мрочек, Міхал Пахольські, Павел Саяк, Марцін Свеньцицькі та ін.

¹² <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=21096&lang=EN>

¹³ Крайовий суд в Пльзене у своєму рішенні від 02.01.2013 р. відзначив, що факти, описані у постановках про порушення кримінального провадження проти Параскевич, є «дуже невиразними», проте чеський суд не може оцінювати відповідність кримінального провадження українському законодавству.

знаходяться в розшуку. Після публікації численних фактів фабрикації кримінальної справи проти Параскевич, Аблязова та його колег Інтерпол зобов'язаний відреагувати на порушення статті 3 свого Статуту, який забороняє переслідувати осіб за політичними мотивами. Відсутність адекватної та швидкої реакції на безліч подібних випадків може поставити в сумнівне положення міжнародну організацію, покликану боротися з кримінальною злочинністю.

Як повідомила Параскевич, після ухвалення рішень про неприпустимість її видачі в Україну та Росію вона все одно не може почувати себе безпечною. Її родина знаходиться під загрозою, оскільки періодично мешкає в Росії. За наявною у Тетяни інформацією, слідчі органи Казахстану та Росії мають намір дістати її «будь-якими методами».

Ми вітаємо позицію ПА ОБСЄ¹⁴ та ПА Ради Європи¹⁵ відносно підтримки реформи Інтерполу з метою запобігання неправомірного використання його механізмів в політичних цілях, а також про необхідність ретельнішого вивчення цієї проблеми. Фундація «Відкритий Діалог» звертається із закликами:

- **до Генеральної прокуратури України** – ретельно розслідувати гучні факти корупційної співпраці слідчих МВС з казахстанською стороною з метою фабрикації кримінальної справи; відкликати запит на оголошення в міжнародний розшук та запит про екстрадицію Тетяни Параскевич.
- **до Генерального секретаріату Інтерполу** – сприяти зусиллям міжнародної громадськості в реформуванні та підвищенні рівня прозорості і оперативності системи Інтерполу; взяти до уваги очевидні факти фабрикації кримінальної справи і, як і у випадку з казахстанським опозиціонером і колегою Аблязова Муратбеком Кетебаєвим, видалити з міжнародних баз даних інформацію про видачу ордера на арешт Тетяни Параскевич у зв'язку з порушенням ст. 3 Статуту Інтерполу.
- **до Офісу з охорони особистих даних в місті Бонн та до Офісу федеральної кримінальної поліції у місті Вісбаден** – роз'яснити, на якій підставі Тетяна Параскевич була внесена до Шенгенської інформаційної системи, і виключити її зі списку цієї системи у зв'язку з отриманням дозволу на проживання і міжнародного захисту в Чехії.
- **до Управління Верховного комісара ООН у справах біженців** – у зв'язку з відсутністю загального міжнародного принципу обов'язкового визнання статусу біженця та із зловживаннями механізмами Інтерполу з боку авторитарних режимів, ініціювати публічне обговорення можливих варіантів реформування інституту притулку з метою ефективнішого захисту біженців від політичних переслідувань.

Підтримати наші звернення можна, звертаючись за адресами:

- Генеральний Секретаріат Міжнародної організації кримінальної поліції «Інтерпол» - General Secretariat 200 Quai Charles de Gaulle, 69006 Lyon, France, тел. +33 4 72 44 70 00; факс: +33 4 72 44 71 63; e-mail: CCF@interpol.int
- Генеральний прокурор України Віталій Ярема - вул. Різницька, 13/15, м. Київ, 01601, тел. +38 044 596 73 55, +38 044 288 80 92, e-mail: press.zapyty@gp.gov.ua; press-service@gp.gov.ua
- Офіс з охорони особистих даних в місті Бонн – Der bundesbeauftragte für den datenschutz und die informationsfreiheit husarenstrasse, 3053117 Bonn, тел. +49 228 997799 0, +49 228 81995 0, факс: +49 228 997799550, e-mail: poststelle@bfdi.bund.de

¹⁴ <http://www.oscepa.org/publications/all-documents/annual-sessions/2014-baku/declaration-2/2540-2014-baku-declaration-eng/file>

¹⁵ <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?fileid=21096&lang=EN>

-
- Офіс федеральної кримінальної поліції у Вісбадені - Bundeskriminalamt, SIRENE Büro, D-651 73 Wiesbaden, Deutschland, e-mail: sirenedeu@bka.bund.de
 - Управління Верховного комісара ООН у справах біженців - Case Postale 2500, CH-1211 Genève 2 Dépôt, Suisse. Tel.+41 22 739 8111, fax: +41 22 739 7377. Форма для заяв: http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/contact_hq

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко - igor.savchenko@odfoundation.eu

Людмила Козловська - lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Фундація «Відкритий Діалог»